„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Георгијевића на главној пијаци.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 68. У НОВОМ САДУ У ПЕТАК 1. МАЈА 1892. ГОДИНА XXVII.

ГЛАВНИ УРЕДНИК: СТЕВАН ЈОВИЋ. | ВЛАСНИК: СЛАВКО СВЕТ. МИЛЕТИЋ. | ОДГОВОРНИ УРЕДНИК: АНДРИЈА ПЛАВШИЋ.

ВЛАДА Г. ГРОФА КУЕНА ХЕДЕРВАРИЈА.

Ми признајемо радо и без околишења да нам је личност г. грофа Драгутина Куена Хедерварија донекле симпатична. Он је лично и у друштвеном општењу каваљер прве класе, човек знатнога талента и окретан као мало ко, па, ми, да смо људи приватног занимања, односно да нам је суђено да се не морамо бавити политиком: ми би баш уживали, као у каквом позоришту, да мотримо, како се г. гроф баш мајсторски извлачи, како је интелигентно разумео Макијавела, и како практично изводи начела тога знаменитог политичара из оно доба, кад је Италија била рашчережена на ситна парченца. Па кад би г. гроф у својој борби против својих политичких противника умео да употреби естетичнија или српски речено: поштенија средства, заиста наша симпатија према његовој личности била би још већа.

И заиста кад помислимо у какве прилике је г. гроф дошао у Тројединицу, какав је хаос ту нашао, где се и сама владина странка хтела да распадне, где је онако љуто на њега јуришао Давид Старчевић et consortes, аристократија (више племство), увређена што није баном постао један из њезине средине, држала се са стране а у народу није имао ни једног присталице — па се он у кратко време начинио господарем ситуације и, ево, влада већ девету годину у најлепшем миру — е, онда, заиста, треба да се поклонимо пред госп. грофом.

Он стерао у буџак „Обзораше“, пригњечио Старчевићанце па их тако припитомио, да данас с њима склапа компромисе и помаже их а Србе, но Срби, они су и онако питоми да једу чак из руке, па легоше пред њим потрбушице и у сав глас славише га и прозваше: „српским баном!“ Па само да је био малу мрвицу још мудрији, да је оне сићушне мрвице, које је дозволио Србима на папиру изводио и у збиљи и да је мало боље на прсте гледао котарским предстојницима у Срему — ето, наша глава, ако би још и данас и ђаво сазнао о каквој опозицији. Та има Срба још и данас, па и таких, који веле да су радикални Срби, који ће му се са одушевљењем опет бацити у наручје, само ако им се малчице насмеје и подкади њиховој личној сујети.

У опште речено: г. гроф залудео је све и свакога. Он је уцкао Хрвате на Србе а Србе на Хрвате, он је позавадио Старчевићанце с Обзорашима и обратно, он је напустио „народњаке“ и на Старчевићанце и на Обзораше а пред „народњаке“ метнуо је пуну торбу зоби — — а где није ишло милом, он је покушао, и успешно покушао, силом, па створио у земљи таки дар-мар, да нећеш у земљи наћи два политичара, који један другоме искрено верује. Све се то позавадило па режи једно на друго као бесно — — а г. гроф? Но г. гроф се смеје лудом послу и влада лепо мирно — у недоглед, све у славу великог Мађарорсага и његових данашњих власника, који ту исту теорију практикују од 25 година овамо и овде код нас с ове стране Драве и Дунава.

Па докле тако? Зар ћемо ми и даље да коључимо лепој бради г. грофа? Зар нећемо већ једном прогледати, па да г. грофу довикнемо: к себи руке, девере?! Хоћемо ли и даље дозволити да г. гроф шири међу нама деморализацију, корупцију, (поквареност), мржњу и братоубилачку свађу?

Или имамо ли ми зашто да кулучимо г. грофу? Зар је у збиљи истина да је бан гроф Куен-Хедервари нама наклоњен, да он воли Србе? Шта је учинио г. гроф за нас, да ми и даље следујемо његовим стопама?

Ето он је учинио то: да нас данас у рођеној нашој отаџбини руља бесвесника назива „скотовима“, „олошем“, „влашким накотом, зрелим за секиру“, да нам с блатом набацивају на наше људе и на наше највеће светиње, а кад се у сабору упитало, шта он мисли учинити, он рече: **ништа, јер смо ми сами криви, да нас тако називају!**

„Hrvatska“, тај лист пророка Анте Старчевића, може слободно да нас грди а кад ми устанемо у „Србобрану“ на одбрану, кад велимо: да се ми грдити не дамо, онда г. гроф по својим државним одветницима те чланке плени! Он неда да се ми бранимо. Шта више нама није слободно да ми ни споменемо наше светиње! Или зар није тако?

Ево, пред нама лежи 29. бр. „Србобрана“ од 11. (23.) априла о. г. којег је грофов државни одветник тако грозно искасапио. Па чујте и дивите се, шта је заплењио.

У уводном чланку заплењено је ово: **„Римска пропаганда у Босни и Херцеговини. Док се патнички народ српски у окупираним земљама гуши у сузама са тешких неприлика и времена, што га болест мори, глад гони, а неимашти гризе и подгриза.“**

У истом чланку, при свршетку заплењено је ово: **„Док се с једне стране прогони св. писмо ћирилово у Босни и Херцеговини.“**

На другој страни под рубриком „Српске земље“ заплењен је цео први део вести где се вели: **да је у Београд опет дошло 417 исељеника из Босне и да их помажу београдски грађани**, и где се вели: **да би боље било да су ти исељеници остали код куће, да недолазе туђинци на њихова огњишта.**

Под истом рубриком заплењен је већи део дописа из Требиња, где се вели: **како су уапшени неки попови, па се наваћају поименце.**

Даље заплењен је цео допис: „С пута по горњој крајини“, где се најпитомијим начином пише: **како тамо за изборе агитују Старчевићанци (Да, то су штићеници г. бана! Ур. „Заст.“) и како би тамо требало истакнути самосталне Србе.** (Али то не мирише г. грофу! Ур. „Заст.“)

На трећој страни заплењене су у допису из Стејановаца речи: **„браниоцу српског образа“** и: **„да нису влашки накот и ропска пасмина, како их називају“.** Дакле то ми не смемо казати, да нас тако називају, а они смеју то да пишу и да нас на све начине грде!

Ето, тако нас воли г. гроф и така нам је слобода под његовом владом!

Па шта нам је још добра учинио г. гроф? Дао нам је т. зв. „српски закон“. Та прочитајте га само па ћете видети: какав је. Тамо нас називају, истина, да смо Срби, али „грчко-источног верозакона“. Они би пре прегризли језик него да нам дозволе да смо: православни! Па ни тај јадни закон се не изводи. Или не читасте ли о марифетлуцима кот. судца у Копривници, кот. управитеља у Ст. Пазови и поступање са свештеником Пером Босанцем? Па ко би још све набројао како влада и њезини органи поштују тај закон?!

Они веле, а с њима и „красни“ „наши“ људи у т. зв. срп. клубу да су нам створили повољан школ. закон и то се усуђују још данас казати, где им је у броју 135. 136. и 144. „Заставе“ од г. 1890. срп. посланик Стеван Јовић онако тачно доказао, да тај закон није ништа бољи од Мажуранићева.

Они веле, да су нас усрећили благостањем. Дивота од благостања, где нас усрећише начелницима, натарошима и благајницима о којима се причају чуда од покварености — па нико ни прстом не миче да нас ослободи од зулума. Шта више, ти људи су љубимци г.г. котарских предстојника, а ови су опет љубимци г. бана!

Чак и јадним керовима (псима) не дају мира, како је то лепо недавна у „Застави“ описао ратар Стеван Гавриловић и што је у „Србобрану“ било „заплењено, јер неда бан и његови органи, да се чује вапај јаднога народа.

Они забрањују јавни збор у Иригу због саветовања: ко да се истакне за посланичког кандидата а кот. предстојник Рогулић, неколико дана пре у приватном друштву у Черевићу, подругљиво навештава, да ће збор забранити, јер неда да се радикали размећу. Но он и други кот. предстојници могу да сазивају изборне састанке и да залуђују наш ратарски свет.

Они мирно гледају кад у Крижевцима. и у Петрињи бесна руља Старчевићанска чини покор и штету Србима, шта више они се томе смеју; то им годи!

Они . . . но, зар није доста? И ми да имамо након свега тога искуства, још и данас поверења у владу бана грофа Куен-Хедерварија и да за народне посланике бирамо људе, које она хоће?! Та кад би то учинили: ми не би били вредни да се називамо људма, ми би били гори него нема марва!

Ми ћемо врло будним оком пратити, ко ће како да гласа, ми ћемо се извију срезова тачно известити: ко је био какав, па ћемо пред лице народа изнети имена оних јадних српских синова, којима је био милији ручак издајнички него светао образ народа свога и његове светиње. Нека се онда види: ко је вера а ко невера и да се ти јадници не буду више могли разметати својим „Српством“ — својим надри-родољубљем!

Народе српски у Тројединици! Отвори очи, пробуди се из тешкога сна у којем си проборавио ово последњих година! Буди се народе! Устани као лав, који си увек био, па покажи својом гласом код

ЛИСТАК.

БРАНКО У РОПСТВУ
У ФРАНЦУСКОЈ

ГОДИНЕ 1859. ПОСЛЕ БИТКЕ СОЛФЕРИНСКЕ.

(Истинити догађај.)

(Наставак види број 60-и.)

Дођосмо опет у манастирску порту, где смо се опет поново устројили и припрвни чекали за даље нападање, пошто је непријатељ са концентрисаним колонама скоро свуда у наоколо нами се приближавао, и грозећи нашој позицији која беше у манастирској порти тако подесна, да смо могли у приклоњеним положају са свију страна непријатеља сузбити и нападати. Они се приближаваху све ближе и вољни беху да нас оцепе од осталих наших непосредних веза.

У том истом тренутку донесоше два војника у манастирску порту с поља на пушкама: рањенога поручика нашег г. Живковића, Србина, родом из Темишвара. Он се борио као лав, соколио је своје војнике, челичио их је са својим присуством и његовим одважним и храбрим јуришањем, да је многима за пример могао служити, непријатељу је многе јаде и невоље учинио, али надвладан од ране куршум пушчан пројурио му кроз обадве бутине, изнемогне, и војници га на пушкама донесоше.

Жеђ и умор тако беше међу нама овладао, да смо нушчане метке кидали и барут у уста сипали и њиме жеђ гасили. Жеђ превазилази сваке муке човечије, све ће човек моћи да издржи и препати, али жеђ човеку памет померава. У просторијама портиним, беше једна мала кућица са неколико соба начињена, — доле у подруму исте кућице беху неколико буради са сирћетом, те војници изваљаше бурад из подрума у порти, и за неколико минута беху бурад празна. Све су сирће војници попили, да само колико толико жеђ загасе. Тамо беше неколико шафоља великих, у ком беху леандери, у шафољима беше вода устајана и била се зелена кора над водом ухватила, те када војници тамо воду спазише, у минуту беше попијена. Жеђ то је највећи душманин човечији. Пена човека спопадне на устима, грло му се стеже, те не може да дише, не може да живи.

Нисмо дуго стајали у порти, може бити једно четврт сата, непријатељ се к нами тако близу приближио, да су на 50. до 100. метара пред манастирску ограду стојали. Из порте су пушке хиљадама гроктале на непријатела, да им нису дали ока отворити, пушкарање је непрекидно трајало, да нису могли ни корака даље к нами прићи.

С оних брегова, где беху пре ловци с ракетлама стајали, и оног другог брега где беху јабланови засађени и где беху топовске батерије стојале, непријатељ је обадве оне пине позиције заузео и на њих своје батерије разместио те почеше овамо на нас топовима гађати. Топовска ђулад, тако грозно почеше на нас сипати, да ниси могао нигде станка наћи свуда они руше и ломе, и све чисте, што им на путу беше разнесоше и распарчетале у ваздух. Ограду манастирску која је заиста темељито била сазидана, од самог огромног великог камења, да је као стена непомична изгледала и стајала. Почеше на сто страна бреше правити и рушити и велике отворе на зиду створише. Не беше нам могуће даље у манастирску порту остати.

У истом тренутку погину мој побратим, подпаредник Јован, мој школски друг, који беше ваљан и скроз Србин, вечно готов, да за сваку српску ствар и мисао и живот свој жртвује. Не доживи мој јадни побратим, да његове племените мисли и делом осведочи. Куршум га пушчани погоди у сред млађана му прса његова, паде поред мене ни три корака далеко, „Бранко, — повиче — ја погину! поздрави ми мајку и сестре ако се вратиш дома. К..а..“ не изговори ни последњу реч, издану на мојим рукама, сузе ми потекоше из очију и рекох, мир пепелу твоме, мој честити и ваљани друже. Предадох га двојици војника те га однесоше на страну у порту.

Још један пут затрубише наши трубачи, да напред јуришамо, да непријатеља разбијемо. Ми смо напред с урнебесном виком „ура“ јуришали и с бајонетима непријатељске масе потискивали, они непријатељи који беху нама што су супрот стајали раздвајали су се десно и лево, немогући нама одпор давати, али непровидне масе непријатељске, тако су биле велике и густе у сабијеним колонама, да смо у напред ишли сви би до једнога изгинули у нашем напред продирању, непријатељ нас је десно и лево тако куршумима засипао да смо и оно мало присутности духа изгубили и узбунили смо се, да се не зна шта смо радили, и где идемо напред, када је свуда и са свију страна непријатељ нас опколио.

Од један пут затрубише да станемо па онда командоваше натраг, то наше повлачење натраг, била је савршена пропаст за наше војнике, ту се није више гледало, ко командира, и шта трубачи трубе, него је право растројство међу војском настало, да је сваки гледао, само како ће себе од извесне смрти да спасе, све се колоне у нереду расуше, и управо бегство претворише. У том општем нашем повлачењу, стигнемо до портанске ограде.

Војници наши у густим редовима, хтедоше да се од непријатеља спасу, и да избегну да их непријатељ неби заробио. С оне стране порте где, непријатељ не беше допрео напред бацаше пушке, па за њима и они скакаше, преко порушеног зида, у дубљини од четир до пет метара доле војници гураху једни друге, те се силом у пропаст отискиваше доле у провалију. Један војник како је бацио пушку у напред доле, беше отиснут од масе осталих војника, и паде с прсима на врх бајонета, и натаче се на њега, који му пробије скоро до тетика од пушке. Ту су многи заглавили и главом платили од нерасудног њиховог скакања.

У том стигнем и ја до капија и хтедох у порту ући, ђуле топовско удари у гвоздену портанску капију и сруши је доле те крај један од капије довати ме по слабину испод левог ребра, те и мене у падању њеном о земљу лупи.

Ја нисам знао ништа више, шта се око мене даље догодило и десило, у ушима стаде

идућих избора да си ти и данас још спреман: да даш све за образ, а образ ни за шта!

Веран краљу, веран отаџбини покажи целом свету да си ти вредан да живеш. Народе, бирај људе, који ће умети и хтети бранити образ твој и српско поштење!

Поглед по свету.

— Сва светска штампа од неког времена труди се око тога, да сазна хоће ли или неће доћи у Берлин руски цар Александар, да врати посету немачкоме цару, па већином ту ствар тако тумаче, ако руски цар оде у Берлин да би то био знак зближења Русије с Немачком. Петроградски „Свјет“ о томе пише: да у Русији нико не верује у какав савез Русије с Немачком. Русија се, под садашњим царем, већ навикла на чврсту досљедност и отворену искреност, а да би допустила промену „курса“ ничим не изазвану, она је свесна, да је за њу најкориснија политика, коју већ од једанаест година води, и која се све то више развија у народноме духу. У Русији су дакле мирни. И за чудо је свакоме Русу, што у Француској нису тако исто мирни. Онде их имаде, који мисле, да гроф Шувалов ради о измирењу Русије и Немачке, па да би се тиме могао поколебати савез између Русије и Француске. Но то је мишљење са свим неосновано. Шувалов је Рус, па као такав знаде, да је савез Русије с Француском природан, а да би напротив савез Русије с Немачком био за Русију врло опасан. Искуство, које је Русија још године 1881. стекла, не допушта никакове промене „курса“. — У истом смислу пишу и остали руски листови. Оде ли дакле цар Александар у Берлин или не оде, све једно. У ванској руској политици неће доћи до никакове промене.

— „Пестер Лојд“-у се ових дана истргла једна искреност. Како је то код њега врло необично, особито кад пише о балканским стварима и о „тројном“ савезу, а ми се чудимо да нам ту искреност не огласише великим звоном. Ових дана је штампао чланак о положају тројног савеза на Босфору, и признао да се у Цариграду о овом савезу не певају најлепше песме. Писац отворено признаје, да је моћ тога савеза спала на нулу, јер у Цариграду разумеше: да Аустро-угарска мисли себи присајединити Босну и Херцеговину, а после покушати и до Солуна, а Италија да баца своје погледе далеко на исток, па и то, да међу силама тројног савеза нема ни оног јединства, ни оне солидарности, без које не може бити ни успеха. Што се пак тиче Русије, да је султан уверен, да између ње и Француске постоји савез, и док се он буде држао њих, да му се није бојати за какву опасност а тим више, да се он приближује Русији, што се и из прошлости могао научити — да је Турска увек платила кад год се са Русијом заратила. Од 1667. год. Руси су водили против Турске десет ратова и увек победили. Наравно писцу споменутог чланка то није право — али то се нас мало тиче, јели му право или није, доста је кад смо напослетку и то дочекали, да су у Будимпешти почели губити наду у Турску и кад после толиких хвалоспева, признају да између сила тројног савеза нема солидарности — а да ће је од сада бити све мање, лако је веровати, пошто је у Италији народ огорчен на владу ради овог савеза, који Италију упропашћује, а да добра већина и у Аустрији исту политику неодобрава, доста се осврнути на саме Славене, нарочито Чехе, који своје негодовање сваком приликом истичу.

ИЗБОРНО КРЕТАЊЕ У ТРОЈЕДНИЦИ.

Господину Стевану Јовићу,

главном уреднику „Заставе“ и посланику на срп. народно-црквеном сабору.

Господине!

Ми смо били изненађени Вашом изјавом у 58. броју „Заставе“ да се не можете примити кандидатуре за посланика на хрв.-слав. сабору у срезу иришком.

Господине! Ми држимо да о томе нисте властни Ви да одлучујете; о томе треба да одлучује народ. И познавајући ми Вас да сте Ви цео свој будући живот посветили служби народа, ми одлучно захтевамо у име народа овога среза, да се Ви те кандидатуре безуветно примите.

Ми Вас за нашег посланика кандидујемо и захтевамо од Вас: да се покорите вољи народној.

Из среза иришког, 28. априла 1892.

Следе 100 потписа бирача (који се из лако разумљивих разлога не могу сада још обелоданити).

ИЗЈАВА.

На основу горњег позива, држећи: да ми је дужност покорити се вољи народној, опозивам моју изјаву у бр. 58. „Заставе“ па изјављујем: да се понуђене ми кандидатуре примам, па ћу, ако будем изабран за посланика, дични срез иришки заступати највећим одушевљењем и пуним српским радикалним поштењем.

Стеван Јовић.

* * *

Старо-пазовачки котар. (Кога ћемо послати на сабор.) Једно од најважнијих питања у политичном животу народа јесте без сумње избор посланика. Па и ако наш народ то јако увиђа, опет он често пута код избора погреши. Разуме се по себи, да он то учини из невиности, јер га заведу. Али како се он сад пренуо, па хоће самостално и одлучно да бира подпуно самосталне и одлучне људе; све се могуће сад употребљује са разних страна, како би то питање скинули са дневног реда, да нас избор неприправне затече, па да владиновци и опет са по неким нашим шепртљама, воду на воденицу клубаша одведу. Али кад се ово увиђа и признаје, онда наши људи морају на ноге јуначке, па њихов рад спречити и питање: „кога да пошљемо на сабор?“ живо истаћи, о том озбиљно посаветовати се, а за то би био нуждан збор и договор. Јер што се начела и програма тиче, сви су за она српске самосталне (радикалне) странке. Та то се још при почетку, кад смо ми гравичари добили право да бирамо посланика, на једном збору у Ст. Пазови закључили т. ј. народ се тада за самосталну странку листом изјавио.

Ја ћу вам писати скоро о том опсежније, па за то ћу само још то приметити, у којој намери управо и узедох перо да вам пишем, да наше позване људе опоменемо, да нећемо више допустити, да на две столице седе, како кад њихов интерес донесе. Ми морамо бити на чисто, ко је с нама, а ко против нас. Сваког шепртљанца, који би сада и опет навирао и „против народа“ самосталне странке радио, тога ћемо жигосати, да не би и даље српски народ обмањивао.

Већ сте извештени, како је црно зло код нас по многим опћинама посејано. А знате и то, како се лабаво оно искорењује? За то носи велику кривицу и наш бивши посланик.

Могу вам јавити пријатну вест, да ће браћа Словаци листом уз нас пристати, ако истакнемо опозиционог кандидата. Е, дође време, да видимо какав је ко!

Омладинац.

* * *

Добијамо ово писмо од једног путника: Како мисле бирачи о свом посланику г. Стеви Вацком. Ту не давно на путу састанем се са многима бирачима из моровићког среза, који најжешће осуђују рад г. Вацког. Веле: Извукли смо га из кубура материјални, опасао је и венац посланичке славе. Нећемо више трпити, да се и даље у сабору на штету слободе народа и земље размеће. Ако има трунчи памети и родољубља, требао би да се сам повуче, да га не морамо ми истиснути. Или је г. Вацки заборавио, како је дошао до мандата! Та зна он врло добро, да није био сарадник и уредник „Заставе“, да га народ ни силом за посланика не би бирао. Видићемо, ћел и даље хтети вређати осећаје српског народа!

5.

* * *

Черевић, 27. априла. Јуче позвани беху 30 бирача овог места по полицају, да дођу у општ. кућу, да их госп. предстојник позива. Смер позива госп. предстојника одмах се тумачио тиме, да изборно кретање почиње и да га баш сам он овде у илочком срезу покренуо; а тако је и било.

Пред позваним бирачима поче г. предстојник онако из далека, како он то већ знаде, навијати: да их је позвао на „договор“: кога за посланика на земаљски сабор овај срез да бира. Извињавао се (као бојаги) што тако није радио прошлих периода, већ је, без договора са бирачима из својих општина, истицао кандидате, но овом приликом хоће да се поправи, те је био већ у Нештину, Сусеку, Баноштру, па је дошао да чује и мњење Черевићана. Напоменуо је како се у горњим општинама споразумео са бирачима, а особито је истицао Нештинце, да су га овог пута пажљиво саслушали, те нам препоручио за посланичког кандидата свог „ваљаног“ и „доброг“ Србина бившег сремског вел. жупана Светозара Кушевића. Већина бирача саслушала је говор госп. предстојника ћутећки, те је он већ мислио, да је успео и већ предложио беше, да бирачи позову г. Св. Кушевића, да развије свој програм, кад му у брк рекоше неколико од присутних, да не могу и неће оног кандидата примити, кога влада препоручује, јер то је сигуран знак, да се тај већ у напред обвезао владу у свему потпомагати, а један рече чак и то: да се под вел. жупанство Св. Кушевића баш највише и покомуналише српске школе у Срему. — Заиста лепа препорука! На то скочи са столице г. предстојник и поче пред бирачима разлагати; како је ова влада Србима веома наклоњена, како нам је призната ћирилица, како нам цркве добивају државне помоћи итд. те је са својом познатом речитошћу овд. бивше „перјанице“ довео до усхићења, те су изразили жељу да дође госп. Св. Кушевић, да развије програм, но већина је примила говор ћутећки, а како горе наведох, неки рекоше, да тог кандидата неће. Г. предстојник тумачи ћутање већине присутних на свој рачун, но ми га можемо уверити, да ћутање овом приликом није признање, и да ће све независне и несебичне ћуталице листом гласати за кандидата српске самосталне (радикалне) странке који истакнут буде.

Дакле кот. предстојници могу ићи од општине до општине и позивати на „договор“ бираче, а у Иригу се забрањује народни јавни збор, који је то исто хтео; е, ал тамо се има састати чист, овејан радикал, а то се већ зна да не би хтели владиног човека, па то је доста, да се јавни збор забрани. Е, баш ти код нас у Хрватској и Славонији цвета слобода избора! Каква Француска, каква Енглеска, оне требају да пошаљу своје људе овамо, да се науче, како се управља изборним кретањем!

Уверени пак, да је наш овд. народ упознао већ давно своје бивше „перјанице“, те да се неће за њима повести, јер они су својим јавним радом дојакошњим показали, колико им је стало до овд. народа и благостања у овој општини, довикујемо свима свесним и независним бирачима среза илочког: Позор браћо! Не дајте своје поштене речи никоме, да сте за овог или оног, док се не истакне кандидат српске самосталне (радикалне) странке, човек, коме ћете свој глас поверити моћи и који ће га неустрашиво заступати. Не дајте се заплашивати од глоба, ил на празна обећања, та ако си што учинио, неће ти ни предстојник помоћи, који те неће ни познавати чим избор прође; о том ти могу Сусечани доста причати. Тако и Нештину обећава самосталну пол. општину, само да су с владом; но Нештинци су врло свесни људи, па неће за чинију сочива издати свога дојакошњег начела.

* * *

Черевић, 28. марта. (Изборно кретање у срезу илочком). На све стране разносе се гласови, да је близу онај час, да се бира посланик за троједнички сабор; али ми код нас у Черевићу некако се зачудисмо, да је већ прошло пет година. Ми смо мислили, да још траје саборски период због тога, што још није имао реч на сабору наш бивши посланик, г. Стева Симоновић из Каменице; он није, штовани читаоци, сигурно ни био на сабору, а ако је и био, није се чула реч његова. Он је своје речи сачувао да их изговори пред бирачима, кад им успредаје рачун о своме раду на сабору. То је и учинио. Пре неких дана предао је рачун у Каменици својим бирачима и кад им је предао рачун, понуђена му је опет кандидатура поново, које се он радо примио и у радости одмах је писао г. Ђорђу Максимовићу, пароху у Черевић, да парох у Черевићу за њега поради, а у другим општинама је он већ сигуран. Но г. Симоновић од велике радости или је већ изнемогао, изветрио као стар човек, па не зна, да ми у Черевићу немамо пароха ђуку Живковића, као што је он на писму атресовао. Истог дана брзојавио је љубимац Симоновића, г. началник Ђорђевић, из Каменице у Илок г. предстојнику Михајловићу, да на дан 26. априла позове све бираче у Илок и да ће г. Симоновић доћи да рачун предаје. То није рђав план за г. Симоновића; он је у нади а и мисли да би му сви бирачи и у Илоку дали поверење. Но то не знам како би било, кад би се у рачуну споменуло и о лечењу винограда у Черевићу и Беочину са својим љубимцем Ђуром Хабијанцом из Загреба. Однели они од поменутих, општина 100 фр, а до данас од винограда ни трага. Мени је чуновато, да су ти људи свакојаке ћуди, као кад се проврача каква сирота жена, која нема никаква уживања, а остало јој је после мужа 4—5 деце. Она са врачања рани у својој нужди, али тој одмах кажу, да је лажара; али ако и лаже за 10 или 20 новчића, није ни чудо, ако и не погоди у карте; али наш бивши посланик кад је врачао око винограда, њему и Хабијанцу боље су погодиле карте. Метнуто је на белегу од сваке општине по 50 фор. пак се и види, да су научени људи боље врачаре од простих жена. Но да пређем крају и да речем, да нама врачаре не требају на сабору.

За сад оволико, г. уредниче, а на даље буде ли каквих договора у нашем месту, јавићу вам.

Ратар.

* * *

Из изборног среза хртковачког пишу нам: Као два врана гаврана налећу на Вукадиновића нашег начелника гласовити мужеви: Јоца Шевић и Васиљко Критовац, те га салећу, да их народу за посланичке кандидате препоручи. Гнусна је то работа, тумарати па се натуривати. Кад због својих „опробаних“ радова и „даровитих“ беседа, и „понизног“ климања главом на сабору, у ветар страћише, па их сопствени бирачи „ad acta“ бацише, — ударише у прошњу. Удели роде! Мандат мали дарак, ал велика задужбина.

Потомства и деце наше ради, бележимо, нек се гнушају на овака сатарења и просјачења. А народ нашег котара тек ће знати, коме треба и ваља своје поверење да поклони. Ако хоћете да се играте „пик-ника“, а ви их бирајте јер за то су они збиља способни. Хоћетел корисна, беријетна и самостална рада, бирајте озбиљна и самостална човека.

М. граничар.

У СТВАРИ ОДБРАНЕ ЖЕНСКЕ ЧАСТИ.

Замољени, саопштавамо ово:

19. априла о. г. састали су се оцеви, мужеви и браћа увређених српских женскиња, које су ишле у депутацију, да измоле помиловање народном љубимцу, Јаши Томићу, а које су увређене у 37. бр. „Браника“ од о. г., да ое посаветују о том, како да се нанесена увреда спере. После дужег саветовања умољена су г. г. Пера Попадић, Ђока Ракић и Јован Мунћан, да у име свију затраже од г. др. М. Полита као власника „Браника“, да на достојан начин увређене задовољи. Од власника „Браника“ за то се тражи сатисфакција, што је он „представник дружине и читаве странке“, као што је у 14. бр. од 3. (15.) фебруара 1890. год. сам изјавио, примајући се власништва „Браника“.

На основу овога закључка отишли су горе споменути г. др. М. Политу, те се о њиховом разговору с њим публикује овај:

Записник

вођен 20. априла (2. маја) 1892 у Новоме Саду приликом договора за искање разјашњења од дра Мих. Полита властника „Браника.“

Изаслани Пера Попадић, Ђока Ракић и Јован Мунћан грађани новосадски саопштавају, да су у смислу закључка приликом пређашњег договора, били код др Мих. Полита данас у 11 сати пре подне и да је следећи преговор с њиме вођен:

Члан изасланства Пера Попадић: Госп. докторе! У вашем листу „Бранику“ у 37. бр. од ове године изишао је један допис из Будимпеште, у коме се вређају наше женске, које су биле у депутацији, да моле помиловање за

ми неко зујање и земља ми се стаде у ковитлац пред очима окретати. Само сам осећао ужасне болове где ме испод левог ребра грозно боле да сам за тим изгубио слух и вид, те сам изгубио свест, и ништа нисам знао о себи више.

Ја незнам колико сам тамо лежао онесвешћен, када сам се освестио, стајао је један француски војник код мене, и држао у руци једну малу плехану флашицу. Упита ме немачким говором: где си рањен, друже, и додаде, ја сам Немац родом из Штрасбурга у Елсасу. Ја се обазрем око себе и погледам на се и спазих, да ми је све лице крвљу обливено било, крв ми из уста и из носа тецијаше. Одговорим му, као у неком заносу и бунилу, да не знам где сам рањен. „На пи мало вина, друже, те се мало окрепи,“ и пружи ми флашицу. Узмем је и напијем се мало, у том приметим да сам био гологлав. Клобук и пушка, обоје беше подаље од мене на земљи лежало. Хајде самном у двориште тамо има више твојих другова заробљени.

„Па јесте ли где год били рањени“, запиташе сви у један мах.

„Нисам нигде, но страшан сам бол осећао на левој страни око ребара. Знам да су ми два куршума клобук пробили и шињел ми је на два три места изрешетан од куршума“, одговори Бранко.

„Заиста велика срећа“, рече млада госпа.

„Е, кад би сваки куршум погодио и убијао, који би враг онда и војник био“, одговори господин.

„Па како је даље следовало, је ли било много од ваши заробљени“, упиташе га сви троје љубопитни.

„Било их је неколико хиљада, оног дана заробљени“. Кад сам с оним војником у порту дошао, видио сам много стотина наших војника обезоружани. Око њих је стража чувала од француске војске. Куршуми су непрестано зујали са свију страна, те је убијало и наше и француске војнике, само кога је погодило. Тако је трајало може бити један сат, и битка се од нас удали и тако будемо од куршума спасени. Но, чим престадоше куршуми да бију, подиже се тако страшна и ужасна холујина с кишом помешана, е мислиш сав ће ваздух да разнесе, најдебља је дрва из корена чупала, камење у вис бацала, те летише као куршуми у вис непрестано, и све је тако јако дувао и беснио. Киша непрестано грозно падаше, до неко доба ноћи. У порти беше један мали манастир, црква је била мала која је оног дана доста била од топовских ђулади изобијана и местимице и порушена. Она беше пуна дупке рањеника, међу којима сам и ја био, те сам у истој цркви и преноћио. Ни сам могао трепнути целу ноћ од јаука рањеника. Једва сам чекао да се зора појави. Тек је могло два сата у јутро проћи изађем из цркве у порти на поље, и приметим да је зора настала.

(Наставиће се у идући петак.)

Јашу Томића. Од свију увређених, нас тројица смо изаслани, да вас позовемо, да ту нанету увреду на достојан начин у свом листу сперете. Као што сте могли читати у јучерашњој „Застави“, добили смо из Пеште од дотичних личности изјаве, које нам дају потпуну сатисфакцију и из којих се види, да је ваш лист злоупотребио писање „Пешти Хирлапа.“

Др. Мих. Полит: Позивам се на закон, па у целом свету је обичај, да одговорни уредници одговарају за оно, што се пише у листу; с тога не одговарам ја за поменути допис и одлучно одбијам од себе сваку одговорност у тој ствари.

Ђока Ракић: Г. докторе! Ви боље знате него ми, да је одговорни уредник само нека формалност пред власти, а власник — као ви — одговара за све пред јавним мнењем.

Др. Мих. Полит: Ја вас не познајем, немам с вама ништа, можете ићи напоље.

Ђока Ракић: А познајте ли овога господара (показује руком на Попадића)? Треба да знате, да он одговара за нас и ми за њега, јер смо с њиме дошли. Нисмо се надали госп. докторе од вас, да ћете нас терати на поље; то није за васпитана човека, то је гадно и подло, ми смо дошли као мирни грађани, да вас питамо, примате ли ви одговорност или не примате, ако не примате, ми ћемо се и сами уклонити.

Др. Мих. Полит: Познајем г. Попадића, знао сам и његовог оца, с којим сам у своје време раме уз раме заједно радио.

П. Попадић: Ова су господа дошла са мном заједно као изасланици, и они исто тако имају права да с вами расправљају као и ја. (На то му покаже 14. бр. „Браника“ од 1890., у коме је штампана изјава дра Полита, где он сам изјављује, како се је примио власништва, а из кога се види, да је он преставник и дружине и читаве странке.*) По овоме ви одговарате за оно, што изиђе у „Бранику“, као што се можете уверити из ваше изјаве.

Др. Мих. Полит: (узео „Браник“ и чита али само неколико тренутака, па га у два маха враћа Попадићу.) Ја не знам, нити хоћу да знам за што год.

Пера Попадић: Ми смо своје учинили, а последице, које би могле отуда произићи, приписите сами себи.

Др. Мих. Полит: Дакле ви претите!

Пера Попадић на то се праштa са „С Богом!“ и одлази.

Ђока Ракић на поласку: Ми не претимо г. докторе. Ми смо у вашој соби и да смо хтели што учинити, учинили би одмах; ми вас само чинимо пажљивим.

У Новоме Саду 20. априла (2. маја) 1892.

Пера Попадић.
Ђока Ракић.
Јован Мунћан.

Изјава.

На основу свега тога, што је изложено у горњем записнику, ми доле потписани мужеви и браћа Српкиња, које су онако неквалификованим начином увређене у допису из Будимпеште, који је штампан у 37. броју „Браника“ од о. г.,

а и на основу изјава г. г. дра Вишонтаија и Жигмонда Шебека, које су изјаве штампане у 61. броју „Заставе“;

даље и на основу тога, што дописник, власник и уредник „Браника“ не хтедоше опозвати нанету увреду, него су је још повећали тиме, што у свом листу штампаше, да они оно, што је садржано у реченом допису, не сматрају за увреду нашим женама и сестрама, па не хтедоше дати ни сатисфакције за таково понашање;

изјављујемо: да су дописник, одговорни уредник Никола Јоксимовић и власник „Браника“ др. Михаило Полит-Десанчић **моралне нуле, кукавице и ниткови последње врсте** који не заслужују, да се крећу у поштеном и васпитаном друштву, те су према томе у опште и неспособни за давање каваљерске сатисфакције.

У Новоме Саду, априла 1892.

Пера Попадић,	**Тоша Мартоношки.**
Јован Марић.	**Сава Стојковић.**
Ђока Ракић.	**Петар Дамјановић.**
Ђока Влаовић.	**Ђорђе Толвановић.**
Гавра Мољац.	**Мита Ђорђевић.**
Стеван Јефтић.	**Паја Чакић.**
Јован Мунћан.	**А. Стражичић.**
Јован Ђорђевић.	**Никола Релић.**

*) Извод из изјаве др. Мих. Полита у 14. броју „Браника“ од године 1890.: „После смрти непрежаљеног Мише Димитријевића, дружина која је овај лист основала и читава странка ступила је са већим захтевима према мени. Она је желила, да ја ступим у онај одношај према овом листу у којем је стајао покојни Миша Димитријевић. Желила је да будем као неки „представник и дружине и читаве странке. Према овом поверењу мој одзив могао је наићи само на запреке у мом посебном положају. Покојник власник овога листа био је у сретном положају, да је био од нас свију најдоколнији за политички рад. Напротив, ја сам у том неповољном положају, да ми моји многобројни и нагомилапи послови врло мало или готово нимало времена неостављају.

Ја сам се ипак жељи мојих политичних пријатеља у интересу наше странке морао одазвати. Осећао сам дужност да са подржавањем овога органа жељену услугу учиним оној странци, којој сам преко двадесет година припадао. Одлучио сам се, да по жељи мојих политичних пријатеља у тешњи одношај према овом листу ступим, што би се власништво овога листа на мене пренело.“

„У колико мени као власнику припада да имам уплива на лист, то ћу ја уреднику са саветом послужити, а у колико ми време допусти хоћу и мој глас у овом листу подизати.“

„Што се мене тиче, у колико ми као власнику припада уплив на овај лист, гледаћу да се новинарске препирке избегавају, да се противности поравнавају, да се раздор у нашем народу одстрани.“

СРПСТВО.

Из Босне и Херцеговине. Јављају из Сарајева „Врш. Гласнику“, да се услед последњих изгреда (о којима нас је известио наш дописник) градски начелник Мустај бег брзојавно обратио у Беч да Турци никако не могу мирни бити од Срба и тражио је помоћи. Ми мислимо, да је ово једна недостојна и срамна доскочица. Срби нису дирали мухамедовце већ ови њих и ови су неке Србе на мртво испребијали а полиција све то мирно гледала. Па им још није доста?! Још траже из Беча помоћи, да се несретни Срби изложе сваким невољама!? — Из Сарајева јављају, да се за споменик Симе Сарајлије већ скупило близу 7.000 фор. У ово последње време долазе са свих страна Босне и Херцеговине врло лепи и обилни прилози.

Из Старе Србије. Из Грачанице, гиланске нахије, јављају: Емин ага, жандарски јузбаша, изашао је да купи порезу по Косову. У селу Ливађи падне на конак у кућу Диме Живанчевића, а кад му рекоше, да Дима није дужан порезу, а да немају собе за њега, јер иначе немају децу где сместити, стаде Емин ага ударати Димина сина Филипа, па кад Филипова снаха притрча, да га брани, јузбаша и њу обори. Овај јузбаша иде са 20 заптија по селима купећи порезу и свуда једу и пију по српским кућама. Прво траже од људи, да им кољу овнове, ћурке и гуске па онда да им пречисте рачуне о порезу. Спахије из Приштине, који имају чивлуке по Косову, седе у Приштини а порезници са заптијама падају у села и шаљу сељаке, да траже порезу, коју дугују; а док се не плати пореза они не одлазе; често пута тако притисну какво село и по десет дана часте се, докле кметови не пронађу спахије.

— Јављају из Дебра, да су Арнаути на 18. пр. м. напали на српско село Врбјане, те су прво похватали и везали војнике, које је Фелик паша поставио, да чувају јавну безбедност. Запалише кућу једноме Србину и отерали 400 грла, које коза, које оваца. Сутра дан напали су Арнаути на Ново село-Тетовско, и ту пошто су добили храну за њих 150, отерали су једно 300 комада, *које коза*, које оваца. Стање је тако опасно у Дебру да и сам Фелик паша не може а и не сме се маћи из „паша конака“. Свакоме је живот у опасности. По улицама шетају се само Арнаути, а хришћани су већ толико дана позатварани по кућама. Ово је ужасно стање!

ДОПИСИ.

Нови Сад, 30. априла. („Змај“-Јован и — Арса „Вођков“). Имамо реч са „Српском Заставом“. У свом 51. бр. прештампала је два писма; и оно З.-Јована Јовановића, нашега песника великана, и оно овдашњег простог књижара Арсе Пајевића-„вођкова“, и кад ми овако титулирамо Арсу књижара, мислимо да га не вређамо. Као што је српски народ прозвао свог славног песника „Змајем“, тако је овај исти српски народ прозвао Арсу „вођковом“, дра Полита „зеком“, дра Вучетића „лијом“ и т. д. Змај Јован поноси се својим називом и увек га у потпису употребљује, а ако се остала господа на њихове љуте — то је сасвим споредна ствар. Народ суди и пресуђује свакоме по заслугама — ако су заслуге Арсе књижара постигле само назив „вођкова“, нема права да се љути ни на нас ни на српски народ, већ на самога себе.

О садржају прештампаних писама нећемо говорити а мило нам је да је „Срп. Застава“ оба прештампала, јер ће се тако уверити и либерали у Србији, да су Арса и другови људи без осећаја — да су колосалне ништице.

Писмо З. Јованово је јасно. Ту говори једно чисто а племенито песничко срце, ту говори човек о чијем се поштеном и светлом карактеру данас проносе гласови по целоме Српству. Није дакле нама од потребе, да од писма Арсе књижара бранимо оно дивно писмо првог нам српскога песника

Говорићемо о другоме. „Српска Застава“ преносећи та писма увидела је и сама да их треба пропратити са неколико тенденциозних речи, јер би иначе свет могао помислити: шта наопако! „Српска Застава“ туче по прстима Арсу либерала, па износи ону његову бруку, написану у ономе писму! „Од времена до времена, каже она, све се више уверавају (поједини) да велики Платон није у тутањ казао: да Бог сачува државу од песника!“ — Је ли или није овако казао Платон о томе нећемо расправљати, али знамо да је још подавно казао неки други великан: „тешко земљи где песници ћуте!“ Но, но, разумемо се, по мишљењу Арсе књижара, песници могу говорити — али онако како он хоће, а он хоће и мора говорити онако, како хоће „лија“, а лија опет савија репом, како заповеда интерес. Све то иде редом од једнога до другога. „Па за то и ми доносимо и писмо г. Јовановића, каже „Срп. Застава“, и одговор на то његово писмо једног идеалног и чистог српског родољуба г. Арсе Пајевића“. Овде би могли да приметимо — могли би да ређамо живот Арсе, могли би да га прикажемо онакова, какав је и не за то, да га народ позна, јер га је он познао, већ да се зна зашто га је народ, познавши га, прозвао „вођковом“. Али знамо да је Арса књижар љутите и напрасите ћуди, па не би хтели, да проплаче и опет по који штампарски шегрт; знамо, да је Арса — нула а с нулом рачунати, каже се: на комаду леда рачунати. Него — ипак морамо да нешто кажемо, што нас боле. Оно црно писмо Арсино изашло је у „Бранику“ — и у њему се гадно и недостојно вређа наш први песник... а то нас боле! Да, боле нас, да смо дотле дотерали, да се ни овако славни људи српски не штеде, већ фарисеји-књижници и њих хоће да клеветама нападну и то кукавички, иза бусије, шиљући испред себе „вођкова“, као што су некад испред себе гурали покој. Мишу.

То је срамно — то је за нас Србе жалосно!

Разумемо ми, где је З. Јован у живац погодио ове фарисеје..... „Но она је можда и хтела (госп. Димитријевићка да оде с депутацијом у Б. Пешту) али није смела од тесногрудих пријатеља“, рекао је З. Јован. Ми, као ни он, не знамо је ли или није гђа Димитријевићка то хтела, али знамо да су њезини пријатељи, односно притворни пријатељи пок. Мише тесногруди, да су праве змије, које уједају из прикрајка — то знамо и верујемо, а то верује и З. Јован, па их је и назвао „тесногрудим“. Ето за то они бесне и љуте се на песника..... који је као, божанствени песник, и као човек, који је с њима општио, мало дубље продро погледом у оне њихове црне душе — од нас обичних људи.

За то је и „Срп Застави“ г. Арса и родољубивији и идеалнији Србин Арса књижар од З. Јована! Па још кажу, да нису тесногруди?!

Малош.

Горња Бачка, 26. априла. У 48. бр. новосадског „Браника“ угледало је света отворено писмо на адресу упућену на госп. др. Змај-Јована Јовановића, омиљеног српског песника са подписом штампара А. Пајевића. Пажљиво сам прочитао те редове, и уверио сам се о гадној садржини његовој. И до сада нисам имао бог те пита какве лепе појмове о господи окупљеној око „Браника“, али сад сам се уверио, да су ти људи у својој партијској заслепљености толико забасали, да се не стиде служити и са најгнуснијим средствима, само да себе пред народом, код кога су већ одавна изгубили своје поверење, да се велим, оперу. Њима, брате, није ништа свето и узвишено, они се подједнако бацају блатом на све оно, што је језгри српског народа свето и драго. Човек, који не припада њиховој тобоже „странци“, то је одмах кроз и кроз покварен и — издајник. Не штеде они никога, па ни оне људе, који су својим радом стекли у народу неограничено поверење. Див-Србина, старину Милетића су изневерили, напустили су њега и његову дичну „Заставу“. Они људи, који су његови ученици били, који су од њега све и сва научили, којима је он био вођа у народној борби; ти људи су га сад под дубоку старост, у љутој болетици његовој напустили. На сва уста су зинули, да упропасте „Заставу“, ону дичну „Заставу“, коју је он онако славно, онако дично повео собом у народној борби, ону „Заставу“, која је из сваке борбе славно победоносно излазила, најпосле ону „Заставу“, која га сад хлебом храни. Но то је све још мало. У најновије доба почели су режати и на другог див-Србина, на народног љубимца, увенчаног песника српског Змаја, само зато, што он, као скроз и скроз поштен Србин, увидевши њихово талми-родољубље, није хтео припадати њиховој, назови партији. Па да је још који учеван, научан човек имао што казати, имао пребацивати том народном љубимцу, Змају, но се нађе мисљу и персоном „лијепи“ Арса. Хо, да дрскости веће? Арса и Змај, као — бож' им прости — бог и шеширџија. Али Арса мисли, да ако је он штампар, одмах мора бити и српски Франклин. Сирома љуто се вара! Ми се стидимо што је сирома Змај спао, да му се усуђује један штампар Арса, да јавно чита буквицу. Но у овом случају може му слободно Змај лаконично одговорити: какав човек, таква и критика. Једно — на жалост — морамо констатовати, да смо ми Срби заиста један несретан народ, код нас свашта може бити, што код других ни у сну не бива, код нас се и така чуда догађају, о каквом други ни појма немају. У име своје и у име целог народа из овог краја, ја јавно осуђујем срамни поступак Арсе штампара, против народног љубимца Змаја. Змај је човек, кога редко мајке рађају, Змај је народни љубимац, он је узвишен и са пуно прозрења погледом гледа вас политичке протуве у — сокачкој прашини!

Тврдко.

Вести из народа.

— Јављају нам из **Новог Сада**, да је у недељу, 8. маја, у 3 сата после подне одржана ванредна главна скупштина „новосадског грађанског клуба.“ Прва мисао за остварење овог клуба изнесена је од неколико одличних грађана још 1886. год. а од целог свесног грађанства била је иста мисао одушевљено прихваћена. Овој скупштини присуствовало је до 400 грађана. Председавао је г. Келер, адвокат, а као перовођа био је г. Пера Дамјановић. Први је говорио мађарски а други српски, па се садржина њихових говора и у немачком језику растумачила. Особито се допао говор и једног и другог господина. Г. Пера Дамјановић је у свом лепом и опширном говору растумачио циљ овог клуба и користи, које ће од њега имати градски интереси. За тим се прешло на расправљање министарске наредбе, по којој се не одобравају сви параграфи поднешених правила, те су се они сходно и изменули а нарочито §. 2. који сад гласи: „да је задаћа овог удружења та, да се путем међусобног споразума и договора штите општи јавни интереси нашега места и наших грађана.“ У свези са овим прочитало се, уз бурно одобравање, писмо новосадског посланика г. Шоме Вишонтаја, који изјављује, на замолбу извршног одбора овог клуба, да ће од своје стране све учинити, да ова правила што пре своју потврду добију од високог министарства. Пошто је изјављено, да ће се ова правила, својим путем у року од 14 дана на потврду поднети и кад одобрење истих стигне, да ће се сазвати прва конституирајућа скупштина, где ће се имати све часништво стално бирати — г. председник закључи скупштину.

— Пишу нам из **Вуковара,** да је онамо ухваћен у једној гостиони опасни злочинац Сава Панић, који је доста опасних крађа учинио те за исте био осуђен на 7 година затвора, али из истог пре кратког времена утекао. Злочинац је био оружан револвером и великим оштрим ножем.

— Пишу нам из **Срп. Ковина:** По закључку конз. епарх. будимске, да се у протопресвитерату будимском држе парастоси покојном владици Арсенију, и ова је мала општина држала парастос на 26. априла своме љубљеноме владици при коме је чинодејствовао г. Исидор Бошњак, пошто је наш вредни парох г. Михалцић болестан. — За дужност сматрамо овом приликом и о обудовљеној епархији коју проговорити, јер држимо да се нас Срба, у реченој епархији највише тиче. Да су нас речи госп. Никанора у своме опроштајном говору од св. владике „о укинућу ове опархије“ дубоко дирнуле, нема сумње, јер се о томе није ни слутило да би са Арсенијем V. ова епархија сахрањена била. Будимска је епархија и онако бројно Српством (на жалост) умањена, а шта би тек онда било да се епархија укине!? Ми на ову околност потсећамо надлежне и молимо их да тога не раде!

— Пишу нам из **Вуковара,** да је сазван јаван збор из читавог протопопијата вуковарског на трећу дан Духова, да уложи протест против т. з. „јединственог статута“ и других уредаба које се косе са правима српске народне црквено-школске автономије. — Ми се надамо, да ће сви свесни Срби похитати тај дан у Вуковар и дићи свој глас против недотупавних наредаба, које крње освештана и крвљу стечена права српског народа. Напомињемо овде и сваком честитом Србину на срце мећемо, да у овој светој борби истраје и никако да се неда од којекаквих мамелука заваравати, него нека српски, мушки и отворено изрече свој суд против т. зв. „јединственог статута.“ У то име браћо — сретан вам рад!

Вести из места и са стране.

✝

ГАВРА БАРОШ

кр. уг. министар трговине, Њег. Вел. прави тајни саветник, великокрсник редова Леополдова и жељезне круне и т. д.

како смо већ јавили у нашем листу умр'о је 27. априла после дужег боловања од срчане капи. Ово је врло тежак удар за нашу отаџбину Угарску, пошто је пок. министар Барош био врло радин и енергичан човек, који је сву своју снагу упео да унапреди своју отаџбину на пољу трговачком. О њему веле званичне новине: да је он један од знаменитих мужева Угарске, који је учинио своје име бесмртним: не писаним или изреченим словом него са успелим делима, која је он извршио снагом свога ума, енергијом и неуморном радњом. Он је у Угарској увео т. з. ценик на зоне те је тако омогућио путовање жељезницом и сиромашнијем свету. Нама је жао да нам скучени простор нашега листа не дозвољава да опширније проговоримо о овом знаменитом мужу. Он се родио 25. маја (6. јуна) 1848., био је дакле у најлепшој мужевној снази. Био је родом Словак. Покојник је сарањен у среду на земаљски трошак са највећим почастима. Мир пепелу његовом!

* * *

Протест против т. зв. јединственог статута уложила је и црквено школ. општина у Буковцу на јавном збору одржаном на Ђурђев-дан. Протест достављен је нар. посланику др. Миши Михајловићу да га у своје време поднесе сабору. Жи-

вела свесна Србадија! А шта раде друге наше општине?

Парастос пок. епископу Арсенију Стојковићу даваће овдашња црквена општина у суботу 2. маја о. г. у 10 сахати пре подне.

Треба адвокат! Пишу нам из Перлеза: „Овдашњи Срби желели би да набаве у овом месту адвоката Србина и с тога се обраћамо у истој цели на наше адвокате јамчећи унапред, да би Србин адвокат могао врло лако, на поштен начин, зарађивати годишње до 5.000 фор.“

Битанге. Пишу нам из Ирига: У Иригу налазе се као битанге: 1 риђе женско ждребе од 3 године са жигом С. Б., 1 женско мрко ждребе у 3-ој години без жига и једно мушко мрко ждребе од 1 године старо без жига у једној стражњој ноги путоногасто и на носу има брадавице. Изгледа да су ждребад залутала или украдена; продаваће се на јавној дражби 6. (18.) маја о. г.

„Браниковачко“ васпитање. У јучерањем броју „Браника“ изишла је једна изјава А. Пајевића, у којој он у 17 реди те изјаве има пуних 13 погрда, т. ј.: Лажној, нитковске, лажи, подла, хуља, лупешки, мучких, гадне, лажи, хрђо, безобразним, несрећницима, лажљива уста. Лепа сведоџба његова васпитања На здравље!

Жалостан призор. Како јављају из Београда догодио се тамо прошлог петка чудноват, ал уједно и жалостан призор. Тамо се налази т. з механичко позориште. Тог вечера био је и царско-отомански посланик г. Форидун-Беј. Између осталога престављало се и бомбардовање Александрије. Видило се каво Енглези обарају Турке. То је разљутило г. Форидун-Беја те одмах скочи, изађе из шатре и изазове власника позоришта Киша, на мало разговора. Овај изађе, а посланик, онако у љутини, ни пет ни шест, него га шчепа за гушу, стане га дрмусати и тако му оцепа капут.

Убио га гром. Мито Костић из Надаља служио је на салашу Драге Хорватског у Ст. Бечеју. У уторник 28. апр. пред вече, подиже се силан ветар уз натмурене облачине на небу. И баш у часу, кад се Мита попео на сено да га са ножем и вилама у руци, скине за марву — пуче гром и Мита мртав паде доле. За њим остаје удовица са шесторо неодрасле деце! Неки веле: суђено му је! и божја воља!... Но паметнији дају савет: уклањајмо се, људи, од високих предмета кад год је грмљавина. **А милостива срца нека се сете ове сирочади и помогну им**

Народни фонд. У ту циљ послао нам је г. Милан Петко Павловић из Вршца 12 ф. коју је своту скупио од ове родољубиве господе. По 1 ф.: Петко, Т. Вељковић, Ј. Врањ, М. Кева Петровић, Ј. Бокшан, Ђ. Радак. По 50 нов: Ђ. Пауновић, К. Велић, К. Милитарев, Ст. Бошњачки, К. Каначки. По 40 нов.: Д. Драгић. По 30 нов: М. Баница. По 20 н.: Ј. Омашијев, Ј. Кузмановић, Д. Ћосић, Ст. Токин, Ст. Морјак, Свет. Драгић, Ст. Шубоњ, Св. Шенђурац, Н. попа-Јовановић, Б. Бугарски. По 10 н.: Хедрих, Ђ. Гавриловић, М. Златанић, А. Поповић, Ј. Радак, Н. Радак. — Светозар Костић из Голубинаца скупио у веселом друштву за народни фонд 3 ф. 14 н. — До сад свега скупљено **602 фор. 61 нов.** Хвала дарежљивим родољубима!

Трговина.

Нови Сад, 30. априла. Време је кишовито а јутрос смо имали и јаку маглу, која усеву може од врло великог квара бити. Непогодно време, па је и рад на нашој житарској пијаци врло лабав, а ни на осталим пијацама није боље. — Цена храни овако се данас бележи: Пшеница 8 ф. 20 н. Кукуруз 4 ф 50 н Зоб 5 ф. 20—30 н. Јечам 5 ф. 10—20 н. Наполица 7 ф. 20 н. Све од 100 килограма.

Рад са поврћем живљи је, а и цене појединог производа поскупиле су: Продаје се:

Лукац 12 ф
Кромпир 2 ф. 50 н
Пасуљ бели 6 ф. 50 н.
Пасуљ жути 7 фор.
Купус кисели 10—12 ф.
Све од 100 килограма.

На осталим пијацама врло се слабо ради, а ни цене нису се измењале. Продаје се:

Теоци 8—20 ф. од ком.
Јагњци 4—12 ф. од пара.
Свињи дебели 40—41 ф.
Свињи млади 38—40 ф.
Маст 48 фор.
Сланина 50 фор.
Све од 100 килограма.

*

Беч, 28. априла. (Оригиналан извештај са марвеног вашара на св. Марксу од фирме Т. Бајић и Г. Остојић.) На данашњи вашар дотерано је 2926 комада назимади и 4468 ком. угојених свиња. Трговало се живо, а цене су бележене:

Прима роба 43—43½ нов.
Средња „ 41—42 н.
Лагана „ 40—41 н.
Назимад „ 40—46 н.

Ово су цене од килограма живо мерено, изузимајући потрошарину.

Цена је сланини 45 ф.
„ „ масти 48 ф. све од 100 кгр.

Осигурање свиња. Будући се при одашиљању свиња често велике штете догађају, то је горе означена фирма побуђена се нашла, да све транспорте на њу атресоване осигура код **„Диселдорфског општег друштва за осигуравање, т. ј. код главног заступства истог друштва за Аустрију у Бечу.**

Новије вести.

Рим. Агенција „Стефани“ јавља, да је краљ примио оставку кабинета Рудинијева и поверио Ђолитију саставак новога кабинета.

Париз. При укопу гостионичара Верија говориће министар-претседник Лубе. Породица покојнога добиће доживотну пензију. Целокупна оштета за оне, који су оштећени усљед динамитских атентата, установљена је са 350.000 франака.

Лондон. Јављају из Цариграда, да је султан озбиљно оболео, па да је тако нервозан, да се више не може тајити његова болест. Причају, да је султан дозволио бившем мисирском кедиву Исмаил-паши, да може посетити Беч, Париз и Напуљ.

Париз. Јављају из Порто-Ново у Дахомеју да се бојати напада на Велико-Попо. Немачки трговци одвозе своју робу на сигурно место.

Београд. Ратни министар одгодио је вецбе народне војске до 17. маја, обзиром на то, што се првога маја обављају разне трговачке трансакције.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

(Стигли 30. априла у 2½ сахата после подне.)

Будимпешта. Обзиром на то, што је у данашњем званичном листу обнародовано краљевско писмо, којим се министру финанција Векерле-у поверава привремено управа министарства трговине, дознајемо из компетентног извора, да ће се министар трговине именовати тек онда, кад се сврши расправа о државном прорачуну, па су дакле све вести о попуњењу тога места само празне комбинације, које немају никаква основа

Загреб. Бан је саопштио сабору, да ће исти бити сутра закључен. Барчић подноси предлог нека влада испослује, да на идућем сабору буде заступљена и варош Река (Фиума). Врбанић предлаже, да влада изјави да су слободни избори осигурани. Председник изјављује, да су предлози прекасно поднешени. (А кад су их могли поднети? Живела уставност у Хрватској и Славонији! Уредн. „Заст.“)

Литих. Усљед признања ухапшених анархиста, пронашла је полиција велику множину распрскавих ствари и 250 динамитских патрона, које су биле у земљи закопане.

Дописница уредништва.

Пријатељу из Перлеза. Како видите донели смо у листу, што желисте. Ми вам не знамо препоручити ни једнога адвоката пошто наши људи неће, да се крећу из места, где сада послују. Можда ће помоћи уврштена нотица.

Дописнику из Севкерина. Дописе радо штампамо, али оваки шкандали немају места у овоме листу. Тражите задовољштину код суда.

ПРИПОСЛАНО.*)

АРСИ ПАЈЕВИЋУ

поседнику штампарије, „увенчаном“ књижевнику, „каваљеру“ ордена Данилова реда IV. степена (не знам за какве заслуге?) издавачу и накладнику књига, „добротвору“ народном итд. итд. итд.

Арсо! Кад сам оно на јавност изнео твоја грозна и тиранска дела, држао сам, да ћеш се ти — ако има у теби још и мрвице поштења и поноса човечанског — повући сам у себе, да ћеш покушати, да постом и молитвом бар у неколико испросиш милосрђа у Свемогућега Творца, не би ли се смиловао на тебе, несретника, кад будеш једном стао пред његов неумитни суд. Но, Арсо, несретниче, ја видим, да си ти већ са свим изгубљен човек! Ти, у место да тако поступи, лаћаш се пера, па у својој немоћној обести покушаваш, да — и након оних твојих грозних дела изнесених — завараш поштени свет српски и да му засениш очи, па да и даље „брилираш“ као „поштен“ човек и народни „добротвор.“

Но, Арсо, несретниче, ти оном твојом изјавом ниси и нећеш никад то постићи; јер ми за све оно, што рекосмо и што ћемо још рећи, имамо чврстих и непобитних доказа, имамо живих сведока. — За то, Арсо, грешниче, ћути и сачекај, док се с тобом сасвим не обрачунамо; а дотле моли се Богу, нек буде милостив твојој грешној души и нека ти дарује мирног покоја и сна нотњега. Јер ја знам, Арсо, несретниче, да тебе то боли — јако боли, што сам те старе али и грозне успомене пробудио у твојој пакленој души... Ја знам, да ти ноћу ђипаш из кревета и као бесомучан тумараш по соби горе-доле... гураш и отискујеш од себе оне бледе и измучене сенке, које ти се у сну привиђају, па те из постеље подижу... Ја знам, да си ти прошлих ноћи угледао пред собом сенку пок. Јоце, где клечи пред тобом склопљених руку, па те моли за милост: моли те да га не газиш и не пребијаш... Ја знам, да си прошлих ноћи пред собом угледао Живу са обогаљеном руком — пружа ти је, да се увериш, да је оно дело твоје грозне тираније и твоје обести... Да, Арсо, несретниче, све ја то знам!... За то и разумем ону твоју бесомучну изјаву.

Али стани мало, Арсо, стани!... Ми још нисмо свој рачун свршили с тобом!... Ми нисмо ону завесу — коју отшкринусмо са твојих гнусних дела — спустили за то, да је више никад не подигнемо; него смо је спустили само за то, што их се грозимо и страшимо. Док се приберемо, док к себи дођемо, опет ћемо је подићи; па онда ћемо видети ко је „подла хула“, „лупеж“, „нитков“ итд. итд., да, онда ћемо видети ко је све то — ми или ти. За сад се бар зна, да си ти тај; а кад будемо и остала твоја „мучка“ дела на јавност изнели, онда ће се пошт. свет српски о томе још и боље уверити. Дотле пак, Арсо, несретниче, покушај да мирно — спаваш!

Правда.

*) За ствари под овом рубриком не одговара уредништво „Заставе“ ни у ком погледу.

Српска православ. црквено-школска општина новосадска, даје свечан парастос Њег. Високопреосвештенству блаженоупокојеном

АРСЕНИЈУ

ЕПИСКОПУ БУДИМСКОМ

у суботу 2. (14.) маја о. г. у саборној (св. Ђурђевској) цркви, у 10 сати пре подне.

Црквени одбор.

ОГЛАСИ.

Seiden-Grenadines, schwarz und farbig, (auch alle Lichtfarben) **95 kr.** bis fl. 9.25 p. Met. (in 18 Qual.) — versendet robenweise porto- und zollfrei das **Seiden-Fabrik G. Henneberg** (K. u. K. Hoflieferant), **Zürich**. Muster umgehend. Briefe 10 kr. Porto.

ТРАЖИ СЕ ИНТЕЛИГЕНТАН

КУМПАНИОН

за већ постојећу трговину галантеријске, беле, кратке и помодне робе. Исти мора поред српског, немачког и мађарског језика још да је вичан књиговодству и кореспонденцији. — Готовина се не тражи никаква. — Упитати се у овој ствари треба у администрацији „Заставе.“ 230 1—2

Хоћу да се женим.

Немам међу Србима у Угарској познанства. Понуда озбиљна Србин сам родом из Угарске а из уважене породице, стар 28 година, средњег стаса, потпуно здрав и развијен. Нарави благе. Образован у Србији, Аустрији и Француској. Чиновник сам указни већ осам година. Плата и приходи су ми годишње 1600 форината. Махна немам никаквих.

Тражим за друга девојку или удовицу Српкињу, да није старија од 26 година, образована домаће, здрава и да има мираза у готовом новцу. **Цео мираз осигураће се судским путем на женивоике.** Озбиљне понуде са сликом, која ће се вратити, треба слати на адресу: **„Уредништву „Слободе“ за бр. 4000 Ниш-Србија“** или на моје право име које се може дознати у уредништву „Заставе“ у Новом Саду. 223 2—3

Трговина помодне и курентне робе

НИКОЛЕ КРЕСТИЋА И СИНА

У БЕЛОЈ ЦРКВИ

треба једног солидног млађег помоћника који српски, немачки и мађарски говори. Ступити може 1 јула. 229 2—3

ЛОКОМОБИЛ

од Рустон Проктора, 12 коња снаге продаје се, због повећања млина, из слободне руке. Упитати ваља у администрацији „Заставе.“

224 2—3

САЛОН

ЖЕНСКИХ ШЕШИРА

најновији бечки и париски модели, крагнова и мантила за госпође, прашни огртача (Damen-Staubmäntl) од глорија свиле и листера алпака, сунцобрана женски и мушки, помодне и курентне мануфактурне робе, мушких летњих одела за господу, децу и дечаке, велики избор најфинијих штофова и камгарна за мушка одела која израђујем у сопственој радионици по најновијим фазонама, за салонска и фрак одела. Уведен је ванредни начин елегантне израде. Цене врло умерене.

За многобројну посоту умољава

ПАНТЕ СПАИЋА СИН

219 2—12 у Митровици.

МАРИЈАЦЕЛСКЕ КАПЉИЦЕ

које су од врло великог уплива против болова у стомаку, у опште припознате су као кућевни лек.

Лече: **против неимања апетита, слабости стомака, подригивања, затвора, киселине у стомаку, ватре у стомаку, сувишног пљувања, жутице, муке и повраћања, грчева и завијања у стомаку.**

Код напоменутих болести **Маријацељске капљице** су од врло велике помоћи, а изврсност њихова припозната је од дугог времена што и стотинама сведоџби потврђују. — Једно стакоце с упутством стаје 40 новч., а веће 70 новч.

Главно стовариште за Аустро-Угарску налази се код:

Török Joszef gyogyszertára Budapest, Kiralyi utcza 12 sz.

Нарочито се упозорује на заштитну марку и потпис. Само оне капљице треба узимати, које на завитку имају прилепљену зелену врпцу са потписом зготовљача (C. Brady) и ове речи: „Да су праве сведочим.“

У Новоме Саду добија се код: Г. Плавшића апот. П. Георгијевића, апот. У Петровцу: Ференци Истван апотекар. 9 17—43

МЕШОВИТА ТРГОВИНА

Ј. МИХАЈЛОВИЋА

3—3 у Хртковци (Срем) 226

потребује једног помоћника за спецерајску и гвожђарску струку.

ПРОДАЈЕМО нашу парну у добром стању одржану а за 8 коња снажну вршаћу машину.

БРАЋА МАНОЈЛОВИЋ,

221 3—? у Сентомашу.

ПОЗИВ!!

на п. н. родитеље, старатеље, пречасно свештенство, гг. учитеље, званичнике и т. д.

СТОВАРИШТЕ ОДЕЛА

ЗА ГОСПОДУ, ГОСПОЂЕ, ДЕЧАКЕ И ДЕЦУ

НАЈВЕЋЕ БЕЧКЕ ТВОРНИЦЕ ОДРЕЂЕНО ЗА БАЧКУ И СРЕМ

налази се у Н. Саду на главној пијаци (до ћошка дунавске улице).

ОВО ЈЕ У СВЕТУ ПРИПОЗНАТА ВЕЛИКО-ИНДУСТРИЈСКА ФИРМА

М. НАЈМАН

ЧЛАН ЕВРОПСКЕ МОДЕРНЕ АКАДЕМИЈЕ У ДРАЖЂАНИМА

Одликована за добру израду, најбољи квалитет робе, ванредан крој и за јефтине цене на многим светским и индустријским изложбама.

88 **Творница је у Бечу VI. Mariahilferstrasse 35.** 10—48

а филијале се налазе: у Загребу, Араду, Београду, Осеку, Фијуми, Вел. Бечкереку, Целовцу, Љубљани, Лондону, Новоме Саду, Нишу, Паризу, Панчеву, Софији, Сарајеву, Темишвару, Тријесту и Задру.

За удобност мојих п. н. муштерија, наместио сам на стовариште врло велики избор поша, рубља за господу и дечаке од јефтиног и најфинијег квалитета.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.